

ALMA BIRGISDÓTTIR, HRÖNN LJÓTSDÓTTIR OG LOVÍSA A. JÓNSDÓTTIR

ÖLDUBRJÓTUR ÍSLENSKU-, SAMFÉLAGS- OG VERKMENNTASKÓLI HRAFNIÐU

Síðastliðin ár hafa Hrafnistuheimilin líkt og önnur hjúkrunarheimili glímt við skort á starfsfólki við aðhlyningu. Mikil vinna hefur farið í að fá starfsfólk í lausar stöður og mikið fé hefur verið lagt í auglýsingar sem aðeins hafa skilað hluta af þeirri mönnun sem til þarf. Meðal umsækjenda hafa margir verið af erlendum uppruna og án nokkurrar kunnáttu í íslensku en þar sem Hrafnista hefur það markmið að ráða einungis starfsfólk í aðhlyningu sem skilur og talar íslensku hefur verið úr vöndu að ráða. Stjórnendur Hrafnistu spurðu sig þess vegna hvernig þeir gætu staðið vörð um íslenska tungu og um leið mannað lausar stöður. Upp úr þessum vangaveltum spratt hugmyndin að tilraunaverkefninu Öldubrjótur – íslensku-, samfélags- og verkmenntaskóli Hrafnistu.

Undirbúningur verkefnisins hófst árið 2007 og fól meðal annars í sér að kynna hugmyndina fyrir þeim aðilum sem aðallega koma að kennslu innflytjenda eins og menntamálaráðuneyti, félagsmálaráðuneyti, Eflingu – stéttarfélagi og Mími-símenntun. Eftir þá kynningu var ákveðið að hrinda verkefninu í framkvæmd. Samkvæmt áætlun varir það allt árið 2008 og er þess vegna ekki lokið. Verkefnið hófst í janúar 2008 en á þeim tíma voru um 30 stöðugildi laus á Hrafnistuheimilunum.

Markmið Öldubrjótis eru:

- að kenna einstaklingum af erlendum uppruna íslensku,
- að kynna fyrir þeim íslenskt samfélag, gildi þess og viðmið,
- að kenna aðhlyningu, mannleg samskipti og fleira,
- að rjúfa félagslega einangrun einstaklinga af erlendum uppruna,
- að nýta þann mannað sem einstaklingar af erlendum uppruna búa yfir,
- að ráða þessa einstaklinga sem framtíðarstarfsmenn Hrafnistu.

Þessi markmið eru í samræmi við stefnu ríkisstjórnarinnar um aðlögun innflytjenda en þar segir meðal annars:

- að fullorðnir innflytjendur bæði á vinnumarkaði og utan hans eigi kost á góðri íslenskukennslu,
- að samfélagsfræðsla sé hluti af íslenskunámi fyrir innflytjendur,
- að fram fari gæðamat og eftirlit með íslenskukennslu.

Alma Birgisdóttir

Hrönn Ljótisdóttir

Lovísa A. Jónsdóttir

VAL Á ÞÁTTTAKENDUM

Auglýst var eftir þátttakendum í Fréttablaðinu í janúar 2008 og birtust auglýsingar á þremur tungumálum, íslensku, pólsku og ensku. Auk þess var auglýst innan Hrafnistu og starfsfólk í ræstingu og bítibúri var hvatt til að sækja um til að auka starfsmöguleika sína. Viðtökur voru vonum framar en yfir 100 manns frá ýmsum þjóðlöndum sóttu um þátttöku. Þar á meðal voru einstaklingar sem voru ekki formlega fluttir til Íslands. Umsjónaraðilar ákváðu fljótlega að skilyrði fyrir vali í viðtöl væri að hafa búið í einhvern tíma á Íslandi og að hafa tryggt húsnæði. Í samræmi við þessi skilyrði voru 25 einstaklingar frá 11 þjóðlöndum boðaðir í viðtöl með túlki og síðan í stöðupróf í íslensku. Að þessu loknu voru 17 einstaklingar valdir sem þátttakendur og í framhaldinu ráðnir sem starfsmenn Hrafnistu frá og með 18. febrúar 2008.

Mímir-símenntun sá um framkvæmd og úrvinnslu stöðuprófanna. Samkvæmt niðurstöðunum voru 13 einstaklingar byrjendur og 9 einstaklingar voru á stigi 2–3 í íslensku en fjórða stig er metið mjög gott. Fyrri stöðuprófið fór fram í janúar en það síðara í ágúst. Að því loknu var metin þörf fyrir frekari íslenskukennslu.

ÍSLENSKUKENNSLA

Umsjónaraðilar gerðu samning við Mími-símenntun um íslenskukennsluna og í samráði við Mími-símenntun var ákveðið að bjóða upp á 100 kennslustunda námskeið sem væri kennt fyrir hádegi alla virka daga í einn mánuð. Hrafnista sá um aðstöðu til kennslunnar og bauð upp á frítt fæði fyrir nemendur. Íslenskukennslan byggðist á starfstengdum orðum og almennri íslenskukennslu.

VERKLEG KENNSLA

Verkleg kennsla var í höndum starfsmanna Hrafnistu og voru umsjónaraðilar Þórunn Sveinbjarnardóttir sýkingarvarnarhjúkrunarfræðingur og Oddný Ragnarsdóttir hjúkrunarfræðingur. Markmið þessarar kennslu var að kenna þátttakendum aðhlyningu, umbúnað og almenna umgengni við aldraða einstaklinga. Að auki fengu þátttakendur fræðslu um öldrun, framkomu og vinnustellningar. Alls var verkleg kennsla í 19 kennslustundir.

SAMFÉLAGSKENNSLA

Hluti af markmiðum verkefnisins var að kynna íslenskt samfélag fyrir nemendunum, gildi þess og viðmið ásamt því að rjúfa mögulega félagslega einangrun þeirra. Eftir hádegi þessar fjórar vikur, sem formlegi skólinn starfaði, var farið í menningar- og fræðsluferðir. Alþingi var skoðað með leiðsögn þar sem var fræðst var um tilurð þingsins og störf þess. Nemendur fengu leiðsögn um Þjóðminjasafnið þar sem saga íslensku þjóðarinnar var kynnt og farið var í heimsókn á Þjónustumiðstöð Miðborgar og Hlíða þar sem starfsmenn fóru yfir reglur og þjónustu félagsþjónustunnar og borgarinnar. Þá fengu nemendur kynningu á vef Reykjavíkurborgar, bæði á pólsku og tailensku og þeir heimsóttu Alþjóðahúsið til að fræðast um starfsemi þess og þá möguleika sem þar eru í boði. Efling – stéttarfélag hélt kynningu á lögum félagsins og réttindum og skyldum félagsmanna og stjórnendur Hrafnistu kynntu stofnunina sérstaklega fyrir þessum nýju starfsmönnum. Af óhefðbundnum kynningum en þó nauðsynlegum, má nefna æfingu í verslunarferð sem

var tengd við íslenskukennsluna. Þess má geta að ýmsir starfsmenn Hrafnistu tóku að sér að fara með nemendunum í menningarferðirnar og mynduðust tengsl á milli nemenda og starfsmanna. Sem hluti af leið til að rjúfa félagslega einangrun einstaklinga af erlendum uppruna var farið í samstarf við Rauða kross Íslands með Mentor verkefni sem snýst um að „heimamaður“ og erlendir einstaklingur myndi með sér vináttusamband byggt á jafningjagrundvelli.

STARFSÞJÁLFUN

Að loknu fjögurra vikna íslensku-, samfélags- og verknámi tók við fjögurra vikna starfsnám á deild með leiðbeinanda. Hver leiðbeinandi hafði til að byrja með umsjón með einum þátttakanda sem fylgdi honum á vöktum. Þegar leið á mánuðinn var skoðað hvort þátttakendur gætu tekið meiri ábyrgð og unnið meira sjálfstætt. Leiðbeinandinn var þó alltaf til staðar til að aðstoða. Að lokinni starfsþjálfun var haldin formleg útskrift fyrir hópinn.

FRÆÐSLA TIL UMHVERFISINS

Mikilvægt er að samstarfsmenn og heimilismenn séu jákvæðir gagnvart verkefni sem þessu þar sem það byggist á samskiptum og samvinnu margra einstaklinga. Í byrjun voru deildarstjórar og stjórnendur boðaðir á fund þar sem verkefnið var kynnt. Umsjónaraðilar kynntu markmið og tilurð verkefnisins markvisst fyrir starfsmönnum, bæði á deildarfundum og í óformlegu spjalli. Því næst voru haldin fræðsluerindi um fjölmenningu, bæði fyrir starfsmenn og heimilismenn. Einnig var boðið upp á örtungumálanámskeið til að gera fólki kleift að setja sig í spor þeirra sem eru að læra nýtt tungumál. Auk þessa hefur Öldubríjóturinn verið kynntur í ýmsum fyrirllesturum og á námskeiðum, svo sem hjá Félagi aðstandenda Alzheimer sjúkra og annarra skyldra sjúkdóma (FAAS), Félagi stjórnenda í öldrunarþjónustu, Stjórnvísí og fleirum. Í október 2008 var verkefnið svo kynnt á alþjóðlegu málþingi í Helsinki sem fjallaði um fjölþjóðlega starfsmannastjórnun innan heilbrigðisþjónustunnar.

Þátttakendur í Öldubrjót.

KOSTNAÐUR

Áætlaður kostnaður er tæpar 9 milljónir króna. Hrafnista greiðir um 40% kostnaðar en einnig hafa fengist styrkir frá menntamálaráðuneytinu, heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytinu, Eflingu og Starfsmenntaráði.

FRAMHALD

Hvert er svo framhaldið? Núna eru nemendurnir ekki lengur formlegir nemendur Öldubrjóts en þeir eru samt áfram undir verndarvæng umsjónaraðila verkefnisins. Um miðjan ágúst tóku nemendur annað stöðupróf í íslensku og er verið að vinna að niðurstöðum þess prófs. Auk þess var lögð fyrir þá spurningarkönnun með það að markmiði að fá álit þeirra á

árangri verkefnisins og upplifun þeirra af því að taka þátt í því. Einnig var lögð spurningarkönnun fyrir annað starfsfólk á þeim deildum, sem nemendur Öldubrjótsins starfa, með það að markmiði að skoða upplifun þeirra á samstarfi og samskiptum við nemendur Öldubrjótsins. Niðurstöður munu liggja fyrir á haustmánuðum.

UM HÖFUNDANA

Alma Birgisdóttir er hjúkrunarforstjóri Hrafnistu
 Hrönn Ljótisdóttir er félagsráðgjafi Hrafnistu
 Lovísa A. Jónsdóttir er fræðslustjóri Hrafnistu